

แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารของนักเรียนมัธยมศึกษา

Guidelines for Enhancing Communication Competency of Secondary Students

ฮานาน อีหมัน¹ และ วิภาวรรณ วงษ์สุวรรณ คงเผ่า^{2*}

Hanan Eman¹ and Wipawan Wongsuwan Kongpao^{2*}

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพของการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารของนักเรียนมัธยมศึกษา และ 2) นำเสนอแนวทางส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ ตัวอย่างในการวิจัย คือ ครูมัธยมศึกษา จำนวน 350 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารและแบบสัมภาษณ์แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร ได้แก่ (1) ด้านการวางแผน พบว่าครูจัดกิจกรรมในรายวิชาพื้นฐานมากที่สุด ($M = 4.98, SD = 0.17$) (2) ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่าครูจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยครูกำหนดประเด็นหรือตั้งคำถามให้นักเรียนอภิปรายมากที่สุด ($M = 4.40, SD = 0.71$) และครูจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการสื่อสารเพื่อทำงานร่วมกัน โดยครูจัดกิจกรรมเพื่อฝึกฝนการสื่อสารร่วมกันในการทำงานกลุ่มมากที่สุด ($M = 4.44, SD = 0.64$) และ (3) ด้านการประเมินผลและการนำผลไปใช้ พบว่าครูนำผลการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารไปพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนของตนในครั้งต่อไปมากที่สุด ($M = 4.38, SD = 0.84$) และ 2) แนวทางในการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ (1) การวางแผนส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร โดยการวิเคราะห์ ความต้องการของผู้เรียนและจัดกิจกรรมที่มีความหมายต่อผู้เรียน (2) การจัดกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร โดยเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และ (3) การประเมินผลเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร โดยเน้นการประเมินเพื่อพัฒนามากกว่าการวัดผลลัพธ์ปลายทาง

คำสำคัญ : แนวทางการส่งเสริม, สมรรถนะการสื่อสาร, นักเรียนมัธยมศึกษา

¹ นิสิตมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล : hanan@teacher.act.ac.th
Master student in Division of Curriculum and Instruction, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education,
Chulalongkorn University. Email: hanan@teacher.act.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์สาขาราชการภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล : wipawan.w@chula.ac.th
Assistant Professor (Ph.D.) in Division of Teaching Thai Language, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education,
Chulalongkorn University. Email: wipawan.w@chula.ac.th

Abstract

This study aimed to 1) examine the current status of communication competence development among secondary school students, and 2) propose practical guidelines to enhance the communication skills of secondary school students. The research employed a survey methodology. The sample consisted of 350 secondary school teachers selected through simple random sampling. Research instruments included a questionnaire on the enhancement of communication competency and an interview guide for strategies to enhance communication competency. Quantitative data were analyzed using percentages, means, and standard deviations, while qualitative data were interpreted using content analysis. The research findings indicate that 1) the status of the enhancement of communication competency includes: (1) planning aspect, it was found that teachers organized the most activities in core subjects ($M = 4.98$, $SD = 0.17$), (2) instructional management aspect, teachers most frequently organized activities to enhance interpersonal communication competency by posing issues or questions for students to discuss ($M = 4.40$, $SD = 0.71$), and most frequently organized activities to enhance collaborative communication competency through group work that involved practicing communication within a team ($M = 4.44$, $SD = 0.64$), and (3) aspect of assessment and utilization of results, it was found that teachers most commonly used the results from learning activities aimed at enhancing communication competency to improve their future teaching practices ($M = 4.38$, $SD = 0.84$), and 2) the study proposed three-phase guidelines for enhancing communication competence that include (1) strategic planning for communication competency development through learner needs analysis and the design of meaningful learning experiences, (2) organizing activities to enhance communication competency by implementing hands-on and participatory learning activities, and (3) formative assessment practices aimed at fostering ongoing development rather than focusing solely on summative evaluation.

Keywords: guidelines for enhancing, communication competency, secondary students

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยีและการสื่อสารมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์ ส่งผลให้การพัฒนาสมรรถนะด้านการสื่อสารกลายเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD, 2018) ได้กำหนดกรอบการเรียนรู้สำหรับปี ค.ศ. 2030 โดยเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะผ่านการบูรณาการความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) เจตคติ (attitudes) และการรู้คุณค่า (values) เพื่อให้สามารถปรับตัวและมีส่วนร่วมในโลกยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามเทคโนโลยีจะเอื้ออำนวยให้เกิดการสื่อสารที่สะดวกและรวดเร็ว แต่กลับพบปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการสื่อสารในสังคมปัจจุบัน เห็นได้จากข้อมูลจำนวนมากถูกเผยแพร่อย่างรวดเร็ว แต่ขาดความถูกต้องหรือไม่ทันต่อเหตุการณ์ อีกทั้งการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสมในสื่อออนไลน์ยังนำไปสู่ปัญหาการเข้าใจผิด ความขัดแย้ง และความไม่เป็นธรรมทางสังคม ด้วยเหตุนี้ หลักการ “Right Way, Right Time, and Right Information”

จึงถูกนำมาใช้เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาความสามารถด้านการสื่อสาร เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้ข้อมูลได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ (พงษ์พิสิฐ วุฒิดิษฐ์โชติ และ เกียรติศักดิ์ จันทร์ลอย, 2564)

สมรรถนะการสื่อสารเป็นสมรรถนะหลักจำเป็นเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 เพราะโลกปัจจุบันขับเคลื่อนไปด้วยเทคโนโลยีและมีการสื่อสารอยู่ตลอดเวลา การสื่อสารจึงมีความซับซ้อนและมักพบปัญหาที่เกิดจากการสื่อสารมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ สมรรถนะการสื่อสารจึงมีความสำคัญและได้รับการออกแบบให้เป็นสมรรถนะหลักในหลักสูตรของโรงเรียน เช่น สหรัฐอเมริกา และสิงคโปร์ อีกทั้งนักการศึกษา (พงษ์พิสิฐ วุฒิดิษฐ์โชติ และ เกียรติศักดิ์ จันทร์ลอย, 2564; National Education Association [NEA], 2010) ได้ให้ความสนใจที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีสมรรถนะการสื่อสาร ซึ่งเป็นสมรรถนะหลัก (core competency) ที่ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนในทุกกลุ่มสาระและเนื้อหา เพราะสมรรถนะการสื่อสารมีความสำคัญต่อปัจเจกบุคคลในศตวรรษที่ 21 หลายประการ กล่าวคือ 1) สมรรถนะการสื่อสารทำให้ปัจเจกบุคคลสามารถประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตและเมื่อทุกคนประสบความสำเร็จย่อมนำไปสู่การพัฒนาชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าได้ด้วย 2) สมรรถนะการสื่อสารจะช่วยสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าและพนักงานร่วมในองค์กร จึงทำให้ตลาดแรงงานมีต้องการพนักงานที่มีสมรรถนะการสื่อสารที่ดี และ 3) สมรรถนะการสื่อสารสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ในสังคมตามบริบทของศตวรรษที่ 21 ที่จะต้องใช้การสื่อสารอย่างเข้าใจ ผ่านการฟังความเห็นอกเห็นใจ และการสื่อสารทางภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยสร้างความสงบสุขในสังคมโลกได้

จากการศึกษาเอกสารและหลักสูตรต่างประเทศ (British Columbia, 2020; Ministry of Education, Singapore, 2022; Richmond School District, 2021) สามารถสรุปความหมายของ “สมรรถนะการสื่อสาร” ว่าเป็นความสามารถในการสื่อสารระหว่างบุคคลและในบริบทการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ และความคิด เพื่อสร้างความเข้าใจและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อัตลักษณ์ วัฒนธรรม และสังคม รวมทั้งการสื่อสารในบริบทของการทำงานร่วมกันที่สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการสื่อสาร มีปฏิสัมพันธ์ และสนับสนุนกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานที่ทำร่วมกัน และสามารถสรุปได้เป็น 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การสื่อสารระหว่างบุคคล (communicating) และ 2) การสื่อสารเพื่อการทำงานร่วมกัน (collaborating)

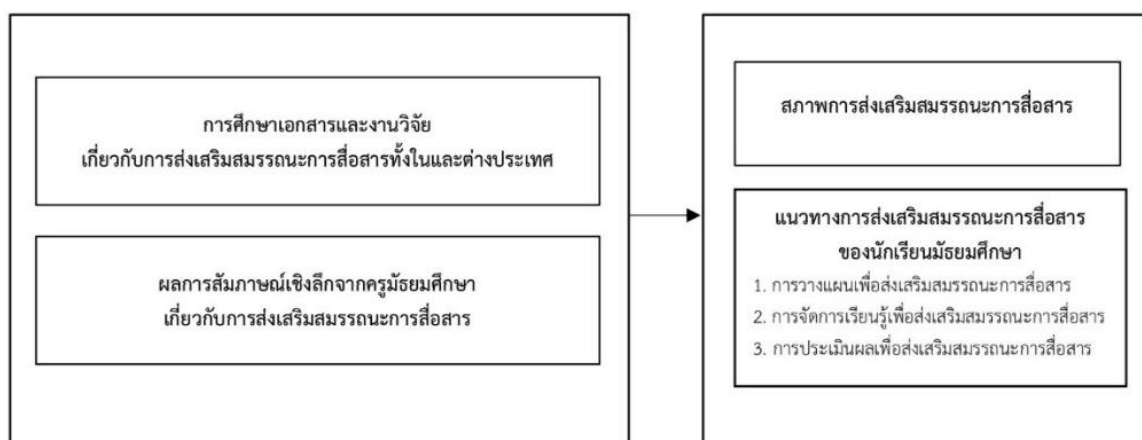
จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการสื่อสารทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ 6 ปี ย้อนหลัง ตั้งแต่ พ.ศ. 2562–2567 พบว่า งานวิจัยต่างประเทศมีการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะการสื่อสารเพื่อส่งเสริมวิชาชีพเป็นส่วนมาก เช่น แพทย์ พยาบาล นักธุรกิจ นอกจากนี้ยังพบว่า การศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรสมรรถนะการสื่อสารมักจะมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น การบูรณาการเจตคติ จริยธรรม และสมรรถนะด้านการสื่อสาร การทำความเข้าใจความสัมพันธ์ของตนเองกับผู้อื่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การรับรู้ผู้อื่น การเห็นอกเห็นใจ การรับรู้ตนเอง การเอาใจใส่ (Azhar et al., 2021; Harun et al., 2021; Snelgrove et al., 2022; Spychara et al., 2021; Ünsal, 2021; Zakirova, 2019) ส่วนงานวิจัยในประเทศไทยส่วนใหญ่ศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะการสื่อสารเพื่อพัฒนาการศึกษาวิชาชีพ และพบการวิจัยในด้าน

ภาษาศาสตร์ (ไพทยา มีสัตย์ และคณะ, 2564; เพ็ญพรรษา ชัยธีระสุเวท, 2564; วิทวัส จำปาทอง และคณะ, 2565) แต่ยังไม่พบงานวิจัยที่เสนอแนวทางในการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารแก่ผู้เรียนโดยตรง ดังนั้นในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารในปัจจุบันและแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร เพื่อนำมาสู่การพัฒนาการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารที่เหมาะสมในโรงเรียนไทย

งานวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารของนักเรียนมัธยมศึกษาจากการศึกษาเอกสารทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับองค์ประกอบของสมรรถนะการสื่อสารที่ได้ศึกษา และแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารของนักเรียนมัธยมศึกษาในต่างประเทศ รวมทั้งการสอบถามสภาพและแนวทางจากการสัมภาษณ์ครูมัธยมศึกษา เพื่อสะท้อนสภาพจริงในโรงเรียนไทยและแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารที่เหมาะสมกับบริบทของการศึกษาไทย เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมัธยมศึกษาให้มีสมรรถนะการสื่อสารในการดำรงชีวิตและการทำงานในอนาคตได้อย่างมีคุณภาพ นำมาสู่กรอบแนวคิดในการวิจัย (ภาพ 1)

ภาพ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารของนักเรียนมัธยมศึกษา
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารของนักเรียนมัธยมศึกษา

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยผู้วิจัยศึกษานิยาม องค์ประกอบ และพฤติกรรมบ่งชี้ของสมรรถนะ

การสื่อสารจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เพื่อสังเคราะห์นิยาม องค์ประกอบ และพฤติกรรมบ่งชี้ของสมรรถนะการสื่อสาร รวมถึงแนวทางส่งเสริมสมรรถนะดังกล่าว

1. ประชากรและตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ครูผู้สอน จำนวน 3,360 คน แบ่งเป็นครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,180 คน 118 โรงเรียน และครูผู้สอนของโรงเรียนนอกรอบที่เข้าร่วมโครงการวิจัย กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียนนอกรอบในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จำนวน 2,180 คน หรือ 218 โรงเรียน

1.2 ตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) ดังนี้

1. การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) กำหนดขนาดตัวอย่างตามตารางของ Krejcie & Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ครูผู้สอนจำนวน 350 คน แบ่งเป็น ครูจากโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 130 คน จาก 13 โรงเรียน และครูจากโรงเรียนนอกรอบในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 220 คน จาก 22 โรงเรียน รวมโรงเรียนตัวอย่างทั้งสิ้น 35 โรงเรียน รวมครูจำนวนทั้งสิ้น 350 คน

2. การเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) แบ่งเป็น

ตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม โดยพิจารณาครูมัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนในโรงเรียนไม่น้อยกว่า 2 ปี โรงเรียนละ 10 คน รวม 350 คน โดยแบ่งเป็น 5 กลุ่ม ตามลักษณะหรือธรรมชาติของรายวิชา ซึ่งมีเกณฑ์การแบ่งตามทฤษฎีของ David Kolb (Kolb, 2015) และตามทฤษฎีพหุปัญญา (Armstrong, 2017) ได้แก่ (1) กลุ่มภาษา (2) กลุ่มสังคม (3) กลุ่มตรรกะ (4) กลุ่มอาชีพ และ (5) กลุ่มสุนทรีย์

ตัวอย่างในการตอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยพิจารณาครูระดับมัธยมศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม 35 โรงเรียน ที่มีคะแนนตอบแบบสอบถามสภาพการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารที่มีค่าสถิติพื้นฐานจากการค่าหาเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สูงสุดในตัวอย่างจำนวน 10 คน แบ่งตามลักษณะหรือธรรมชาติของรายวิชา 5 กลุ่ม กลุ่มละ 2 คน เช่นเดียวกับตัวอย่างในแบบสอบถาม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชุด คือ แบบสอบถามสภาพการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร และแบบสัมภาษณ์แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร ซึ่งครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร 2) ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร และ 3) ด้านการประเมินผลและการนำผลไปใช้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร

2.1 แบบสอบถามสภาพการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 30 ข้อ ลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (checklist) และแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale) โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ และสภาพการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร ซึ่งตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน (ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสมรรถนะด้านหลักสูตรและด้านการวัดและประเมินผล) พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่ค่าเฉลี่ย 0.52 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้ ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิ

ได้เสนอให้ปรับนิยามศัพท์ที่ใช้และข้อคำถามให้ตรงประเด็นและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากยิ่งขึ้น จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงและนำแบบสอบถามทดลองใช้กับครูมัธยมศึกษาที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 10 คน ซึ่งผลการทดลองใช้ครูเสนอแนะให้เพิ่มคำอธิบายระดับการปฏิบัติ เพื่อไม่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามสับสน ผู้วิจัยได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้จริง

2.2 แบบสัมภาษณ์แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร ประกอบด้วยคำถาม จำนวน 5 ข้อ ลักษณะเป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับมุมมองความคิดเห็น และกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูมัธยมศึกษา ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 60 นาทีต่อคน ซึ่งแบบสัมภาษณ์ได้รับการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน (เช่นเดียวกับระยะที่ 2) พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่ค่าเฉลี่ย 0.54 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้ จากนั้นผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอให้ปรับคำถามให้ตรงประเด็นและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเพื่อให้คำตอบที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น จากนั้นผู้วิจัยนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับครูมัธยมศึกษาที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 3 คน เพื่อปรับปรุงคำถามก่อนใช้จริง ซึ่งผลการทดลองใช้ครูเสนอแนะให้เพิ่มคำถามย่อยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ได้คำตอบที่ตรงประเด็น ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ก่อนนำไปใช้จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยประสานงานกับบัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนตัวอย่างจำนวน 35 โรงเรียน โดยติดต่อแต่ละโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ครูมัธยมศึกษาโรงเรียนละ 10 คน ร่วมตอบแบบสอบถามออนไลน์ จากนั้นดำเนินการรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความสมบูรณ์ และคัดเลือกชุดข้อมูลที่สามารถนำไปวิเคราะห์ได้แบบสอบถามกลับมาจำนวน 302 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86.28 นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากคณะครุศาสตร์ในการออกหนังสือถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ตัวแทนครูมัธยมศึกษา โดยผู้วิจัยติดต่อเพื่อนัดหมายวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับความสะดวกของผู้ให้ข้อมูล พร้อมตรวจสอบเครื่องมือก่อนดำเนินการเก็บข้อมูลจริง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือวิจัยมี 2 ส่วน ได้แก่

4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ จากแบบสอบถามสภาพการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารของครูมัธยมศึกษา มี 2 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามครูตัวแทนระดับมัธยมศึกษา วิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) และข้อมูลสภาพการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยายให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูมัธยมศึกษา เพื่อนำไปสรุปเป็นแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร และปรับปรุงจากแนวทางที่ร่างไว้ก่อนพัฒนาเป็นแนวทางฉบับสมบูรณ์ ซึ่งนำเสนอผลการวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยแบ่งตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สภาพการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารในโรงเรียนไทย ผู้วิจัยศึกษาสภาพการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารระดับมัธยมศึกษา จากแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามครูตัวแทนระดับมัธยมศึกษา พบว่า ครูมัธยมศึกษา เป็นเพศหญิง ร้อยละ 69.38 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 30.62 โดยทั้งเพศชายและเพศหญิงส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30–39 ปี ร้อยละ 60 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 77.37 และปริญญาโท ร้อยละ 22.63 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์สอน 5–10 ปี ร้อยละ 60.62

จากแบบสอบถามสภาพการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร สามารถสรุปผลการวิเคราะห์แบ่งตามด้านที่กำหนดในงานวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร พบว่า มีระดับการปฏิบัติสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ครูเตรียมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารในรายวิชาพื้นฐาน ($M = 4.98$, $SD = 0.17$) รองลงมา คือ ครูกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารโดยเน้นการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการรับและนำเสนอข้อมูล ($M = 4.89$, $SD = 0.38$) และครูกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลเพื่อประเมินสมรรถนะการสื่อสารระหว่างเรียนด้านความรู้ (Knowledge: K) ($M = 4.38$, $SD = 0.79$) (ตาราง 1)

ตาราง 1

ค่าเฉลี่ยและระดับการปฏิบัติด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร

ประเด็น	ค่าเฉลี่ยและระดับการปฏิบัติ		
	M	SD	ระดับการปฏิบัติ
1) ครูศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารจากแหล่งข้อมูลจากเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล	4.03	0.84	บ่อยครั้ง
2) ครูวางแผนการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ (Unit Planning)	4.06	0.79	บ่อยครั้ง
3) ครูกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารโดยเน้นการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการรับและนำเสนอข้อมูล	4.89	0.38	เป็นประจำ
4) ครูเตรียมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารในรายวิชาพื้นฐาน	4.98	0.17	เป็นประจำ
5) ครูกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล (ระหว่างเรียน)			
ด้านความรู้ (Knowledge: K)	4.38	0.79	บ่อยครั้ง
ด้านทักษะ/กระบวนการ (Process: P)	4.37	0.82	บ่อยครั้ง
ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude: A)	4.32	0.94	บ่อยครั้ง

2. ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร นำเสนอผลการวิจัยแบ่งตาม 2 องค์ประกอบ ดังนี้

2.1 ครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการสื่อสารระหว่างบุคคล พบว่า มีระดับการปฏิบัติสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ครูกำหนดประเด็นหรือตั้งคำถามให้นักเรียนอภิปรายเพื่อนำเสนอ

มุมมองของตนเองและรับฟังมุมมองของเพื่อน ($M = 4.40$, $SD = 0.71$) มากที่สุด รองลงมา คือ ครูฝึกนักเรียนตีความและสังเคราะห์สารจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ($M = 4.31$, $SD = 0.69$) และครูฝึกนักเรียนสื่อสารในสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลอง ($M = 4.22$, $SD = 0.66$)

2.2 ครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการสื่อสารเพื่อทำงานร่วมกัน พบว่ามีระดับการปฏิบัติสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ครูจัดกิจกรรมเพื่อฝึกฝนการสื่อสารร่วมกันในการทำงานกลุ่ม ($M = 4.44$, $SD = 0.64$) รองลงมา คือ ครูให้นักเรียนทำงานกลุ่มโดยร่วมกันอภิปรายและฝึกให้นักเรียนยอมรับและเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ($M = 4.36$, $SD = 0.69$) และครูฝึกให้นักเรียนได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการทำงาน ($M = 4.31$, $SD = 0.71$) (ตาราง 2)

ตาราง 2

ค่าเฉลี่ยและระดับการปฏิบัติด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร

ประเด็น	ค่าเฉลี่ยและระดับการปฏิบัติ		
	M	SD	ระดับการปฏิบัติ
การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการสื่อสารระหว่างบุคคล			
6) ครูมอบหมายภาระงานให้นักเรียนพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในชั้นเรียน	4.07	0.84	บ่อยครั้ง
7) ครูกำหนดประเด็นหรือตั้งคำถามให้นักเรียนอภิปราย	4.40	0.71	บ่อยครั้ง
8) ครูจัดกิจกรรมชุมชนหรือโครงการสังคมเพื่อฝึกการสื่อสารในชุมชน	2.83	0.73	บางครั้ง
9) ครูฝึกนักเรียนสื่อสารในสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลอง	4.22	0.66	บ่อยครั้ง
10) ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกรูปแบบ/ช่องทางสื่อสารที่เหมาะสมเพื่อบรรลุตามเจตนา	4.18	0.66	บ่อยครั้ง
11) ครูให้นักเรียนประเมินผลกระทบจากการสื่อสารของตนเองและรับข้อมูลป้อนกลับจากครู/เพื่อน	4.19	0.67	บ่อยครั้ง
12) ครูฝึกนักเรียนตีความและสังเคราะห์สารจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย	4.31	0.69	บ่อยครั้ง
การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการสื่อสารเพื่อทำงานร่วมกัน			
13) ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนนำเสนอความคิดของตนเองและข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้รับสารผ่านสื่อต่าง ๆ	4.24	0.71	บ่อยครั้ง
14) ครูให้นักเรียนตั้งคำถามเพื่อประเมินและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับ	4.20	0.67	บ่อยครั้ง
15) ครูจัดกิจกรรมเพื่อฝึกฝนการสื่อสารร่วมกันในการทำงานกลุ่ม	4.44	0.64	บ่อยครั้ง
16) ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนสื่อสารตามบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบในการทำงานกลุ่ม	3.66	0.82	บ่อยครั้ง
17) ครูมอบหมายภาระงานให้นักเรียนร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากกรณีศึกษาเพื่อประสานความคิดในการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี	4.28	0.63	บ่อยครั้ง
18) ครูฝึกนักเรียนสื่อสารอย่างเปิดใจและรับฟังอย่างกระตือรือร้นเพื่อสนับสนุนการทำงานร่วมกัน	4.25	0.70	บ่อยครั้ง
19) ครูให้นักเรียนทำงานกลุ่มโดยร่วมกันอภิปรายและฝึกให้นักเรียนยอมรับและเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล	4.36	0.69	บ่อยครั้ง
20) ครูมอบหมายภาระงานให้นักเรียนสร้างปฏิสัมพันธ์และรักษาความไว้วางใจระหว่างทำงานในกลุ่ม	4.15	0.65	บ่อยครั้ง
21) ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมกันสะท้อนความคิดเห็นในระหว่างการทำงานร่วมกันเพื่อเปิดใจและรับฟังโดยไม่ตัดสินความคิดเห็นของผู้อื่น	4.19	0.67	บ่อยครั้ง
22) ครูฝึกให้นักเรียนได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการทำงาน	4.31	0.71	บ่อยครั้ง
23) ครูฝึกให้นักเรียนการเจรจาต่อรองเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน	3.29	0.74	บางครั้ง
24) ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สื่อสารกันเพื่อประเมินผลการทำงานร่วมกันเป็นระยะเพื่อปรับปรุงงานให้บรรลุตามเป้าหมาย	3.48	0.80	บางครั้ง

3. ด้านการประเมินผลและการนำผลไปใช้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร พบว่า มีระดับการปฏิบัติสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ครุนำผลการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารไปพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนของตนในครั้งต่อไป ($M = 4.38$ $SD = 0.84$) รองลงมา คือ ครูใช้การสังเกต เพื่อประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude: A) ($M = 4.37$, $SD = 0.55$) และครูใช้การสังเกต เพื่อประเมินผลด้านทักษะ/กระบวนการ (Process: P) ($M = 4.12$, $SD = 0.61$) (ตาราง 3)

ตาราง 3

ค่าเฉลี่ยและระดับการปฏิบัติด้านการประเมินผลและการนำผลไปใช้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร

ประเด็น	ค่าเฉลี่ยและระดับการปฏิบัติ		
	M	SD	ระดับการปฏิบัติ
25) ครูใช้การสัมภาษณ์ เพื่อประเมินผลด้านความรู้ (Knowledge: K)	3.47	0.86	บางครั้ง
26) ครูใช้การสังเกต เพื่อประเมินผลด้านทักษะ/กระบวนการ (Process: P)	4.12	0.61	บ่อยครั้ง
27) ครูใช้การสังเกต เพื่อประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude: A)	4.37	0.55	บ่อยครั้ง
28) ครูประเมินความพึงพอใจของนักเรียนหลังเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร	3.17	0.87	บางครั้ง
29) ครุนำผลไปพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนของตนในครั้งต่อไป	4.38	0.84	บ่อยครั้ง
30) ครุนำผลไปแบ่งปัน/เล่า/เผยแพร่ให้แก่ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มอื่น	2.21	0.55	น้อย

2. แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารของนักเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสังเคราะห์แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารจากตัวแทนครูมัธยมศึกษา มาสังเคราะห์ร่วมกับต้นฉบับแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร (ฉบับร่าง 1) พบแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร โดยครอบคลุม 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การวางแผนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร 2) การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร และ 3) การประเมินสมรรถนะการสื่อสาร ดังนี้

2.1 การวางแผนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร คือกระบวนการของครูในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ นักเรียนสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์จากห้องเรียนกับสถานการณ์จริง และเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ได้ดังนี้

2.1.1 ระบุเป้าหมายการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ครูระบุว่าผู้เรียนจะบรรลุตามพฤติกรรมบ่งชี้ใดเมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนรู้ ก่อนนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม โดยเริ่มจากศึกษาแนวคิด หลักการ หรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการสื่อสารจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เช่น ระเบียบยาดต้นสังกัด แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากบุคคลในหน่วยงานต่าง ๆ ค้นคว้าด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ร่วมสมัย และนำความรู้ที่ได้มาสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป้าหมายให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนในวิชาที่รับผิดชอบ

2.1.2 วิเคราะห์บริบทให้เหมาะสมกับเป้าหมายและผู้เรียน เป็นกระบวนการที่ครูทำความเข้าใจลักษณะและปัจจัยพื้นฐานของนักเรียน เช่น ความสนใจ ความถนัด ความสามารถทางภาษา

พฤติกรรมในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ตลอดจนการตอบสนองต่อรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันในแต่ละห้องเรียน อีกทั้งยังคำนึงถึงบริบทแวดล้อมของโรงเรียน เช่น ความพร้อมของอุปกรณ์ เทคโนโลยี ช่องทางการสื่อสาร หรือวัฒนธรรมของชุมชน โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์บริบท 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) วิเคราะห์ลักษณะผู้เรียน 2) วิเคราะห์บริบทการเรียนรู้ 3) วิเคราะห์บริบทการนำความรู้ไปใช้ 4) วิเคราะห์ข้อจำกัดและโอกาส และ 5) สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อออกแบบการเรียนรู้

2.1.3 ออกแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ครูเตรียมความพร้อมก่อนเข้าไปสอนจริงในชั้นเรียน โดยมีแนวทาง ได้แก่ 1) วิเคราะห์เนื้อหาหรือภาระงานที่เอื้อต่อการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารแก่ผู้เรียน โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและตัวชี้วัดตามหลักสูตร และวิเคราะห์ภาระงาน 2) กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสมรรถนะการสื่อสาร ประกอบด้วย วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการสื่อสารระหว่างบุคคล และวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการสื่อสารเพื่อการทำงานร่วมกัน 3) ออกแบบกิจกรรม และ 4) พัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัย (ตาราง 4)

ตาราง 4

ตัวอย่างแนวทางการวางแผนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารของนักเรียนมัธยมศึกษา

กลุ่มวิชา	วัตถุประสงค์	เนื้อหาหรือภาระงาน	กิจกรรม	สื่อการเรียนรู้
ภาษา	ใช้ภาษาในสถานการณ์จริงได้อย่างมั่นใจ	ทักษะการฟัง ทักษะการพูด และการตอบคำถาม	จำลองสถานการณ์ สัมภาษณ์งาน	ใบงานเขียนบทสัมภาษณ์
สังคม	อธิบายความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล และรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ด้วยทัศนคติที่เปิดกว้าง	อภิปรายประเด็นทางสังคม	อภิปรายโต้เถียงเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมือง	- Infographic เหตุการณ์สำคัญ - แบบฝึกอภิปรายประเด็นร่วมสมัย
ตรรกะ	ใช้ภาษาเฉพาะทางวิทยาศาสตร์	อธิบายผลการทดลองหรือวิธีคิด	พุดนำเสนอผลการทดลอง	แบบฝึกเขียนอธิบายขั้นตอน
อาชีพ	สื่อสารเพื่อเสนอแนวคิด	นำเสนอผลิตภัณฑ์	จำลองสถานการณ์ ประชุมงานในบริษัท	- แบบบันทึกรายงานการประชุม - แบบจำลอง (mock-ups)
สุนทรียะ	ถ่ายทอดอารมณ์และความคิดผ่านศิลปะอย่างมีความหมาย	บรรยายความหมายของงานศิลป์	เขียนบทวิพากษ์งานศิลป์	- PowerPoint แนวคิดต่าง ๆ - แบบฝึกวิพากษ์

2.2 การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร

เมื่อครูวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารในชั้นแรกเรียบร้อยแล้ว ต่อมาครูจึงนำแผนที่วางไว้มาดำเนินการสอนนักเรียนในรายวิชาหรือกิจกรรมที่รับผิดชอบตามแนวทางการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งผู้วิจัยสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

2.2.1 การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน ครูควรกำหนดขั้นตอนของกิจกรรมให้ชัดเจน เตรียมวิธีการสอนหรือเทคนิค บริหารเวลาให้เหมาะสม และเลือกใช้วิธีวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร ซึ่งครูสามารถช่วยส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารให้นักเรียนระหว่างทำกิจกรรมได้ ดังนี้

ขั้นนำ เน้นให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้เดิมหรือกระตุ้นความสนใจจากบริบทที่ทันสมัย เช่น ใช้การจัดการเรียนรู้ Think-Pair-Share เพื่อให้นักเรียนได้คิดเป็นรายบุคคล แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อน และนำเสนอความคิดเห็นต่อชั้นเรียน ซึ่งช่วยกระตุ้นการคิดและเตรียมพร้อมสู่การสื่อสาร

ขั้นกิจกรรม เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิด ลงมือทำ พูดคุย แลกเปลี่ยน ในบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัย โดยครูกระตุ้นการคิด ตั้งคำถาม และชี้แนะสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสม จากการสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของนักเรียน โดยสามารถใช้วิธีสอนหรือเทคนิคที่ส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร เช่น การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ (role play) หรือเทคนิคการสนทนากลุ่ม (focus group) เพื่อให้นักเรียนฝึกการพูด การฟัง และการโต้ตอบในบริบทจริงหรือใกล้เคียงจริง

ขั้นสรุป เน้นให้นักเรียนสะท้อนข้อมูลย้อนกลับ (feedback) ทั้งตนเองและผู้อื่น โดยครูประเมินผลจากพฤติกรรมการสื่อสารของนักเรียนรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง เช่น ใช้แบบตรวจสอบการสื่อสาร การบันทึกการสะท้อนตนเอง หรือจัดกิจกรรม “พูดจากใจ” ที่นักเรียนได้สรุปสิ่งที่เรียนรู้และรู้สึกจากกิจกรรม เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารทั้งในเชิงเนื้อหาและอารมณ์

2.2.2 การจัดการเรียนรู้นอกห้องเรียน ครูควรสร้างโอกาสให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้กับการดำรงชีวิตได้อย่างมีความหมาย ทั้งนี้การจัดกิจกรรมควรคำนึงถึงธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้และการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร มีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักสูตร และสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างแท้จริง ดังตัวอย่างการจัดกิจกรรมในแต่ละกลุ่มวิชา เช่น

กลุ่มภาษา เช่น วิชาภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ จัดกิจกรรม “เดินเรียนรู้วรรณกรรมในชุมชน” โดยให้นักเรียนออกสำรวจชุมชนท้องถิ่นหรือพื้นที่สำคัญทางวัฒนธรรม เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเล่า บทกวี นิทานพื้นบ้าน หรือป้ายภาษาที่น่าสนใจในบริบทจริง กิจกรรมนี้ส่งเสริมให้นักเรียนสื่อสารกับบุคคลในชุมชน ถอดความหรือตีความกับสิ่งที่พบ และใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษถ่ายทอดเรื่องราวผ่านการเขียนเรียงความ สร้างบทสนทนา หรือผลิตคลิปสั้น พร้อมทั้งสะท้อนคุณค่าทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์

กลุ่มตรรกะ เช่น วิชาวิทยาศาสตร์หรือคณิตศาสตร์ จัดกิจกรรม “ล่องเรือลึกลับตรรกะในชีวิตจริง” ผ่านกิจกรรมฐานในชุมชนหรือพื้นที่เรียนรู้ใกล้เคียง โดยให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม แก้โจทย์เชิงตรรกะ เช่น การถอดรหัสโจทย์วิทยาศาสตร์ วิเคราะห์สมการจากป้ายจราจร หรือหาความสัมพันธ์ทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน กิจกรรมนี้ช่วยฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ผ่านการอธิบายแนวคิด ตั้งคำถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสรุปผลจากการทำงานร่วมกัน

2.3 การประเมินผลและนำผลไปใช้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร จากการสังเคราะห์ข้อมูลพบว่าควรนำแนวคิด “ผู้เรียนเป็นสำคัญ” มาเป็นหัวใจในการประเมินสมรรถนะการสื่อสาร ดังนี้

2.3.1 วิธีการประเมิน ครูควรเลือกใช้เครื่องมือที่สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยคำนึงถึงแนวทางการประเมินผลเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร ดังนี้

1. กำหนดเกณฑ์การวัดที่ครอบคลุมทุกมิติ คือ ครูกำหนดเกณฑ์ประเมินสมรรถนะที่ชัดเจน ครอบคลุมทั้งความรู้ (knowledge) ทักษะและกระบวนการ (process) และเจตคติ/คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (attitude) และครูใช้เครื่องมือประเมินที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ เพื่อสะท้อนพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างรอบด้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมรรถนะการสื่อสาร

2. ประเมินพัฒนาการของผู้เรียน โดยครูสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียน เช่น การมีส่วนร่วม การแสดงความคิดเห็น เพื่อนำข้อมูลไปปรับการสอน และมีการปรับรูปแบบกิจกรรมตามข้อมูลประเมิน เช่น จากการพูดหน้าชั้นไปสู่การทำคลิปวิดีโอ เพื่อเพิ่มความมั่นใจในการสื่อสาร โดยครูประเมินมีลักษณะเป็นแบบการประเมินผลระหว่างการจัดการเรียนรู้ ที่ครูเน้นการสังเกตพฤติกรรมสื่อสารของนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง

3. ประเมินพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติ เช่น ความมั่นใจในการสื่อสาร และการสื่อสารให้เข้าใจได้จริง แทนการเน้นความถูกต้องของภาษาอย่างเคร่งครัด ใช้เทคนิคการถามเพื่อประเมินความเข้าใจ และการสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง เช่น การแสดงความเห็นในสื่อสังคมออนไลน์ โดยไม่แจ้งล่วงหน้า เพื่อให้สะท้อนพฤติกรรมที่แท้จริงของผู้เรียน

2.3.2 การนำผลไปใช้ ผลการประเมินควรถูกนำมาใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยควรวิเคราะห์จุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนา แล้วปรับเนื้อหา วิธีการสอน และรูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น โดยครูควรสะท้อนผลลัพธ์จากกิจกรรม เช่น หากพบว่านักเรียนยังไม่กล้าสื่อสาร ครูอาจออกแบบกิจกรรม “เล่าเรื่อง 1 นาที” เพื่อฝึกการพูดอย่างมั่นใจในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย นอกจากนี้ ครูควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวงวิชาชีพ (PLC) โดยนำผลจากการจัดกิจกรรมมาวิเคราะห์ร่วมกับครูในกลุ่มสาระหรือต่างกลุ่มสาระ เช่น ครูภาษาไทยและครูสังคมร่วมออกแบบกิจกรรมอภิปรายประเด็นร่วมกัน เพื่อสรุปเป็นแนวปฏิบัติที่ดีและนำแนวปฏิบัติเหล่านี้ไปใช้ส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารแก่นักเรียนต่อไป

อภิปรายผล

ผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยกำหนดประเด็นการอภิปรายผลเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารของนักเรียนมัธยมศึกษา ได้ 2 ประเด็น ดังนี้

1. สภาพการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารของนักเรียนมัธยมศึกษา

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ครูมัธยมศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 30–39 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอายุงาน 5–10 ปี ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร

1.1 ครูมีการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารลงในแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยมีกรวางแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งปรากฏในรายวิชาพื้นฐานมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าครูตระหนักถึงความสำคัญของสมรรถนะการสื่อสาร และสามารถออกแบบการเรียนรู้ได้สอดคล้องตามแนวทางหลักสูตรฐานสมรรถนะ

1.2 ครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการสื่อสารระหว่างบุคคล ครูได้กำหนดประเด็นหรือตั้งคำถามให้นักเรียนอภิปรายเพื่อนำเสนอมุมมองของตนเองและรับฟังมุมมองของเพื่อนมากที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ครูมีบทบาทในการสร้างสถานการณ์การเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น รับฟังผู้อื่น และวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งที่หลากหลาย ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ariansyah et al. (2024) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของนักเรียนและการสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียนมีผลเชิงบวกต่อความเป็นอยู่ที่ดีในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อครูมีการสื่อสารที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้นสามารถให้การสนับสนุน ความเข้าใจ และส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนได้ด้วย อย่างไรก็ตาม ยังพบว่า การสื่อสารในสถานการณ์จริง โดยเฉพาะในกิจกรรมภายนอกห้องเรียน เช่น การลงพื้นที่ชุมชน ยังมีการดำเนินการในระดับต่ำ ซึ่งอาจเกิดจากข้อจำกัดด้านทรัพยากรเวลาหรือความร่วมมือจากภายนอกที่ยังไม่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างแท้จริง

1.3 ครูจัดกิจกรรมเพื่อฝึกฝนการสื่อสารร่วมกันในการทำงานกลุ่มมากที่สุด เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างหลากหลาย เช่น การอภิปราย การตั้งเป้าหมายร่วมกัน และการเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สาเหตุที่ครูจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ เนื่องจากนักเรียนเกิดความร่วมมือและสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างเปิดกว้างมากขึ้น ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารและการทำงานกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือและการใช้เทคโนโลยีสนับสนุน เช่น การอภิปรายผ่านแอปพลิเคชันและอุปกรณ์ดิจิทัล (Azhar et al., 2021) อย่างไรก็ตาม การฝึกเจรจาต่อรองเพื่อสร้างข้อตกลงร่วมกันยังปรากฏในระดับต่ำ สะท้อนถึงช่องว่างในการออกแบบกิจกรรมที่บูรณาการทักษะการเจรจาและการคิดเชิงระบบอย่างเป็นรูปธรรม

1.4 ครูสามารถใช้ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมาพัฒนาการเรียนการสอนได้ในระดับที่สูง และมีการใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมเพื่อประเมินทักษะและเจตคติได้อย่างเหมาะสม ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากครูตระหนักถึงบทบาทของการประเมินเพื่อการพัฒนา ซึ่งช่วยสะท้อนภาพรวมของสมรรถนะผู้เรียนและนำไปใช้ปรับกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ดังที่ Black and Wiliam (2009) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินเพื่อการเรียนรู้มีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะเมื่อนำผลการประเมินไปวิเคราะห์ร่วมกับการสะท้อนคิดของครูและการปรับแผนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามกลุ่มสาระ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันของครูในโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างพลังการพัฒนาการสื่อสารของผู้เรียนในทุกมิติ

2. แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารของนักเรียนมัธยมศึกษา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกครูและการศึกษาเอกสาร บทความ และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ผู้วิจัยได้สรุปเป็นแนวทางที่การส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารของนักเรียนมัธยมศึกษา 3 ประการ ดังนี้

2.1 การวางแผนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร พบว่า ควรเริ่มจากการทำความเข้าใจเกี่ยวกับนักเรียนอย่างรอบด้าน ทั้งบริบท ความสนใจ และความต้องการเฉพาะบุคคล โดยบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและการเรียนรู้เชิงรุก (active Learning) เพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาวิชากับสถานการณ์จริง อันนำไปสู่พฤติกรรมสื่อสารอย่างเป็นรูปธรรม แนวทางนี้สอดคล้องกับ Mäkinen et al. (2025) ที่เน้นว่า การพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารควรเป็นทั้งวิธีการและเนื้อหาในการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งชี้ว่า Active Learning ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การอภิปรายและการแก้ปัญหา ซึ่งส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการสื่อสารอย่างเป็นระบบ

2.2 การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร พบว่า ครูควรปรับบทบาทสู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ โดยเน้นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ลงมือทำจริง ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงออกอย่างอิสระโดยไม่ตัดสิน กิจกรรมมีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน และเชื่อมโยงกับเนื้อหาวิชาเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีความหมาย รวมถึงบรรยากาศการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทางอารมณ์ที่ปลอดภัย ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wibowo et al. (2025) ที่ศึกษาความเกี่ยวข้องของทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ของ Vygotsky กับการเรียนรู้ในบริบทที่แตกต่างหลากหลายในโรงเรียน โดยเน้นว่าการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้รับการสนับสนุนผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม และผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะและสนับสนุนให้นักเรียนมีช่วงระยะห่างระหว่างสิ่งที่ผู้เรียนสามารถทำได้ด้วยตนเอง กับสิ่งที่ผู้เรียนสามารถทำได้ด้วยความช่วยเหลือจากผู้อื่น เช่น ครู เพื่อน หรือผู้เชี่ยวชาญ ไปสู่ความรู้ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความท้าทายในด้านการบริหารเวลาความพร้อมของแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน และ ความร่วมมือจากชุมชนการเรียนรู้ ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม

นอกจากนี้ ครูควรจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อสร้างประสบการณ์ตรงที่เอื้อต่อการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร โดยครูมีบทบาท “ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้” (facilitator) มากกว่าการเป็นผู้ชี้แนะหรือโน้มน้าวความคิดของผู้เรียน ทั้งนี้ ครูไม่ควรตัดสินความคิดเห็นของนักเรียนจากมุมมองส่วนตัว แต่ควรส่งเสริมการสื่อสารเชิงบวกและให้พื้นที่ปลอดภัย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นบนพื้นฐานของเหตุผลและความเข้าใจ อีกทั้ง ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สะท้อนความคิดและได้รับข้อมูลย้อนกลับอย่างต่อเนื่อง โดยครูส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการประเมิน วิเคราะห์ และสะท้อนความสามารถด้านการสื่อสารของตนเองอย่างตรงไปตรงมา จากนั้นครูจึงดำเนินการประเมินสมรรถนะรายบุคคลเพิ่มเติม พร้อมทั้งร่วมกับนักเรียนวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมิน เพื่อใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม

2.3 การประเมินผลเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสาร ควรเน้นการประเมินเพื่อพัฒนามากกว่าการวัดผลลัพธ์เพียงปลายทาง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิด รับฟังข้อเสนอแนะ และนำไปสู่การพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ William (2018) และ OECD (2018) ที่ชี้ให้เห็นว่าการประเมินเพื่อพัฒนาไม่ใช่เพียงการวัดความเข้าใจ แต่เป็นกระบวนการสำคัญที่ครูนำผลการประเมินไปปรับ

การสอนของตนเองได้ในทันทีระหว่างการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องจากข้อมูลย้อนกลับที่ได้รับการประเมินลักษณะนี้จึงควรเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการสื่อสารและสมรรถนะอื่น ๆ ที่สำคัญในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ สามารถนำแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและลักษณะของรายวิชาที่รับผิดชอบ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารของนักเรียนอย่างเหมาะสมและตรงตามสถานการณ์จริง
2. ครูควรส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารด้วยการจัดกิจกรรมนอกชั้นเรียนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการให้ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสนำความรู้ในสถานการณ์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงได้ดีขึ้น
3. ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้รับผิดชอบด้านหลักสูตร ควรนำนวัตกรรมหรือแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารที่ได้นำเสนอไว้ในงานวิจัยไปใช้ในการวางแผนนโยบายของสถานศึกษา และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับสมรรถนะที่ต้องการ ตลอดจนสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงทดลองเกี่ยวกับการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารของนักเรียนมัธยมศึกษา เพื่อยืนยันผลของกิจกรรมหรือรูปแบบการเรียนรู้ที่ออกแบบขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เห็นผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรม อันนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรหรือแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายของสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21
2. ควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับนิยามและองค์ประกอบของสมรรถนะการสื่อสารในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื่องจากสมรรถนะการสื่อสารมีลักษณะเฉพาะตามเนื้อหาวิชาและบริบทของการเรียนรู้ การศึกษานิยามและองค์ประกอบในแต่ละกลุ่มสาระจะช่วยให้สามารถออกแบบกิจกรรมและเครื่องมือประเมินผลที่ตรงกับธรรมชาติของวิชา ตลอดจนพัฒนาทักษะการสื่อสารที่มีความเฉพาะเจาะจงและเหมาะสม
3. ควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับสมรรถนะการสื่อสารของนักเรียนในระดับปฐมวัยและประถมศึกษา เพราะสมรรถนะการสื่อสารเป็นทักษะพื้นฐานที่เริ่มก่อตัวตั้งแต่ช่วงต้นของชีวิต การเข้าใจพัฒนาการและองค์ประกอบของสมรรถนะในแต่ละช่วงวัยจะช่วยให้สามารถออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการ ช่วยวางรากฐานที่มั่นคงในการเรียนรู้ระยะยาว และส่งเสริมทักษะการคิด การใช้ภาษา และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- พงษ์พิสิฐ วุฒิชัยโชติ และ เกียรติศักดิ์ จันทร์ลอย. (2564). การพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารในศตวรรษที่ 21: แนวทางและกรณีศึกษา. สถาบันการศึกษาแห่งชาติ.
- เพ็ญพรรษา ชัยธีระสุเวท. (2564). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารภาษาจีนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและวัฒนธรรมในจังหวัดลำปาง. *วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษาและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์*, 11(2), 66–78. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/GRAURU/article/view/249307>
- ไพทยา มีสัจย์, ศศิธร อนันตโสภณ, และ อุทมพร รักดีวงศ์. (2564). ความคิดเห็นของนักศึกษาชาวจีนที่มีต่อการเพิ่มพูนสมรรถนะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และการพัฒนาการสื่อสารภาษาไทยธุรกิจ. ใน *มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (บ.ก.), DPU international conference on business innovation and social sciences 2021* (น. 39-52). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. <https://doi.org/10.29608/caicictbs.202105.0104>
- วิทวัส จำปาทอง, วรรณภา ชูวิทย์, และ จุฬารัตน์ ธรรมประทีป. (2565). การพัฒนาความตระหนักรู้ด้านพลังงานและสมรรถนะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมีปฏิสัมพันธ์ เรื่องมหัศจรรย์เอทานอลจากฟางข้าวสู่เซลล์เชื้อเพลิงอัจฉริยะ. *วารสารวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ศึกษา*. 6(1), 91-104. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSSE/article/view/259737>

ภาษาอังกฤษ

- Ariansyah, A. B., Ahyani, N., & Indrawati, S. (2024). The influence of student engagement and teacher interpersonal communication on school well-being of students. *PPSDP International Journal of Education*, 3(2), 209–222. <https://ejournal.ppsdp.org/index.php/pijed/article/view/282/230>
- Armstrong, T. (2017). *Multiple intelligences in the classroom* (4th ed.). ASCD.
- Azhar, M., Javeed, M., & Amin, B. (2021). Comparative study to analyze the communication competencies of regular vs contract based educational teachers. *International Journal of Agricultural Extension*, 8(3), 251-256. <https://doi.org/10.33687/008.03.3407>
- Black, P., & Wiliam, D. (2009). Developing the theory of formative assessment. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*, 21(1), 5–31. <https://doi.org/10.1007/s11092-008-9068-5>

- British Columbia (2020). *Communication*. <https://curriculum.gov.bc.ca/competencies/communication>
- Harun, M., Dalib, S., & Yusof, N. (2021). Students' sensemaking of self-other relations in Malaysian higher education institutions. *Jurnal Komunikasi: Malaysian Journal of Communication*, 37(3), 152–166. <https://doi.org/10.17576/JKMJC-2021-3703-10>
- Kolb, D. A. (2015). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development* (2nd ed.). Pearson Education
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement*. ResearchGate. https://www.researchgate.net/profile/Syed-Abdul-Bukhari/publication/349118299_Sample_Size_Determination_Using_Krejcie_and_Morgan_Table/links/60215fb492851c4ed55b6bd8/Sample-Size-Determination-Using-Krejcie-and-Morgan-Table.pdf
- Mäkinen, M., Kallunki, V., & Virta, A. (2025). From a bitter start to meaningful learning in online teacher education. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 69(1), 1–15. <https://doi.org/10.1080/00313831.2025.2459404>
- Ministry of Education, Singapore. (2022). *21st century competencies*. <https://www.moe.gov.sg/education-in-sg/21st-century-competencies>
- National Education Association (NEA). (2010). *Preparing 21st century students for a global society: An educator's guide to the "Four Cs"*. https://upload01.uocslive.com/IECC/IECC2019/PROGRAM_SESSION_MODEL/HANDOUTS/14048032/4Cs.pdf
- OECD. (2018). *The future of education and skills: Education 2030*. OECD Publishing. <https://www.oecd.org/education/2030>
- Richmond School District. (2021). *Communication competency framework*. <https://www.richmond.sd38.bc.ca>
- Snelgrove, N., Zaccagnini, M., Sherbino, J., McCabe, R., & McConnell, M. (2022). The McMaster Advanced Communication Competencies Model for Psychiatry (MACC Model). *Academic Psychiatry* 46, 210–217 <https://doi.org/10.1007/s40596-021-01516-w>
- Spychała, M., Said, E., & Branowska, A. (2021). *Innovations in Industrial Engineering*. L-Università ta' Malta (UM). <https://www.um.edu.mt/library/oar/handle/123456789/93236>

- Ünsal, A. (2021). Analysis of Turkish veterinary students' self-perception of communication competencies based on gender differences. *Journal of Veterinary Medical Education*, 48(6). <https://utppublishing.com/doi/full/10.3138/jvme-2020-0048>
- Wibowo, S., Wangid, M. N., & Firdaus, F. M. (2025). The relevance of Vygotsky's constructivism learning theory with the differentiated learning in primary schools. *Journal of Education and Learning (EduLearn)*, 19(1), 431–440. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1456994.pdf>
- Wiliam, D. (2018). *Embedded formative assessment* (2nd ed.). Solution Tree Press. https://cloudfront-s3.solutiontree.com/pdfs/Reproducibles_EFA/The-Main-Idea-Embedded-Formative-Assessment-March-2013.pdf
- Zakirova, M. (2019). *To the problem of forming creative information-communication competence of the principal of general education school*. IEEE Xplore. <https://ieeexplore.ieee.org/document/9012061>